

ОЛЕКСАНДР
ТАБАТАДЗЕ

**ПРО
ДЕЛЬФІНІВ
ТА
ІНШІ ВЕСЕЛІ
ПРИГОДИ**

ТАМРІКО І НІНІКО

Хто на кухні посуд
гарно вимив, хто?

Тамріко чи Нініко?
Нініко чи Тамріко?

Квіти всі — полито.
Хто полив їх, хто?
Нініко чи Тамріко?
Тамріко чи Нініко?

Ну, а пил хто витер
і підмів кімнати?
Відчинив всі вікна
і провітрив хату?

Хто на піаніно
зранку грав по нотах?
Хто сказав: «Я діла
не лишу на потім»?

Ну, а хто матусі
Назбирав квіток?
Нініко чи Тамріко?
Хто з дівчаток, хто?

Двох сестричок вправних
всі навколо знають —
разом в кожній справі
мамі допомагають.

Разом посуд миють,
разом прибирають,
а як справу зроблять —
разом заспівають.

У дворі, у школі,
вдома — всюди-всюди! —
двох сестер-близняток
разом бачать люди.

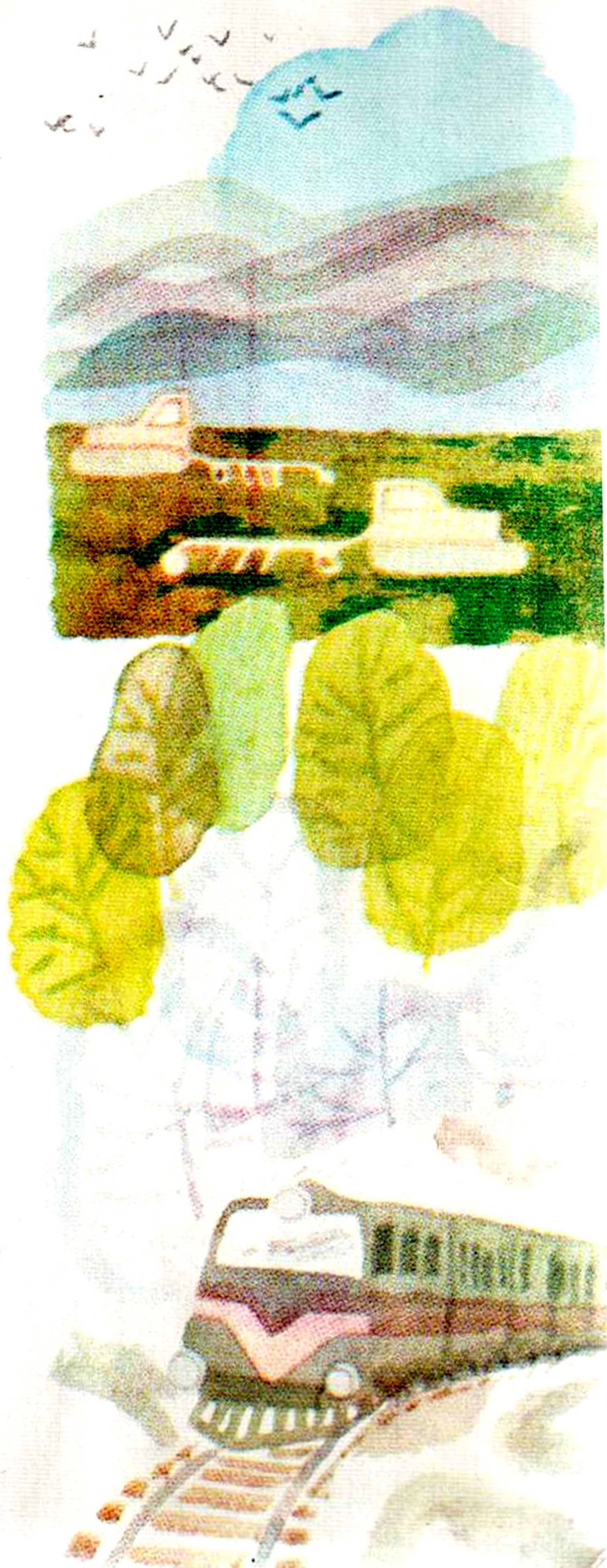
ПОСПІХ

Гія лист бабуні
На село послав,
Написав, як вчиться,
Як на скрипці грав.
Лист назад вернувся ж
Через кілька днин.
— Ну й працює пошта! —
Розізлився він.
Потім на конвертик
Мимоволі глип —
І замовк, як риба,
Зрозумів, що влип...
На самого себе
Злитись не з руки, —
Написав адресу
Гія навпаки:
Де бабусі треба —
Там він власну втяв.
«Спіх на сміх!» — прислів'я
Зразу пригадав.
Справді, суща правда —
Безліч добрих справ
Не одному Гії
Поквап зіпсував.

СНІГ НА ПОЇЗДАХ

Як зима сріблиста
Десь ще за горами
Сніг у наше місто
Іде поїздами.
Мчить крізь кілометри
Мимо всіх перонів
Мов листів конверти
На дахах вагонів.
Сяючі сніжинки
В нас на сонці тануть...
Возять пасажирів
Згадок чемодани.
Усмішки іскряться,
А в сніжинок — туга...
Тільки дітям сняться
Дід Мороз і хуга.

СІВБА

Березневе тепле сонце
вигріває все навколо.
Трактори попрокидались —
повиходили у поле.
Третій день вже безперервно
в борозну лягають зерна.
А коли настане квітень,
І пройдуть весняні зливи —
заспіває разом з вітром
шир смарагдової ниви.

КОЛЬОРОВІ КАМІНЦІ

Із пляжу на березі моря щораз
несе камінці кольорові Тамаз.
Зелені, блакитні, оранжеві, білі!..—
збирає хлоп'я у кишені та брилик.

Побачив Дато це — і мовив сердито:
— Як буде щоразу так кожен чинити,
то колір лиш сірий залишиться скоро
від нашого пляжу на березі моря!

ШПАК

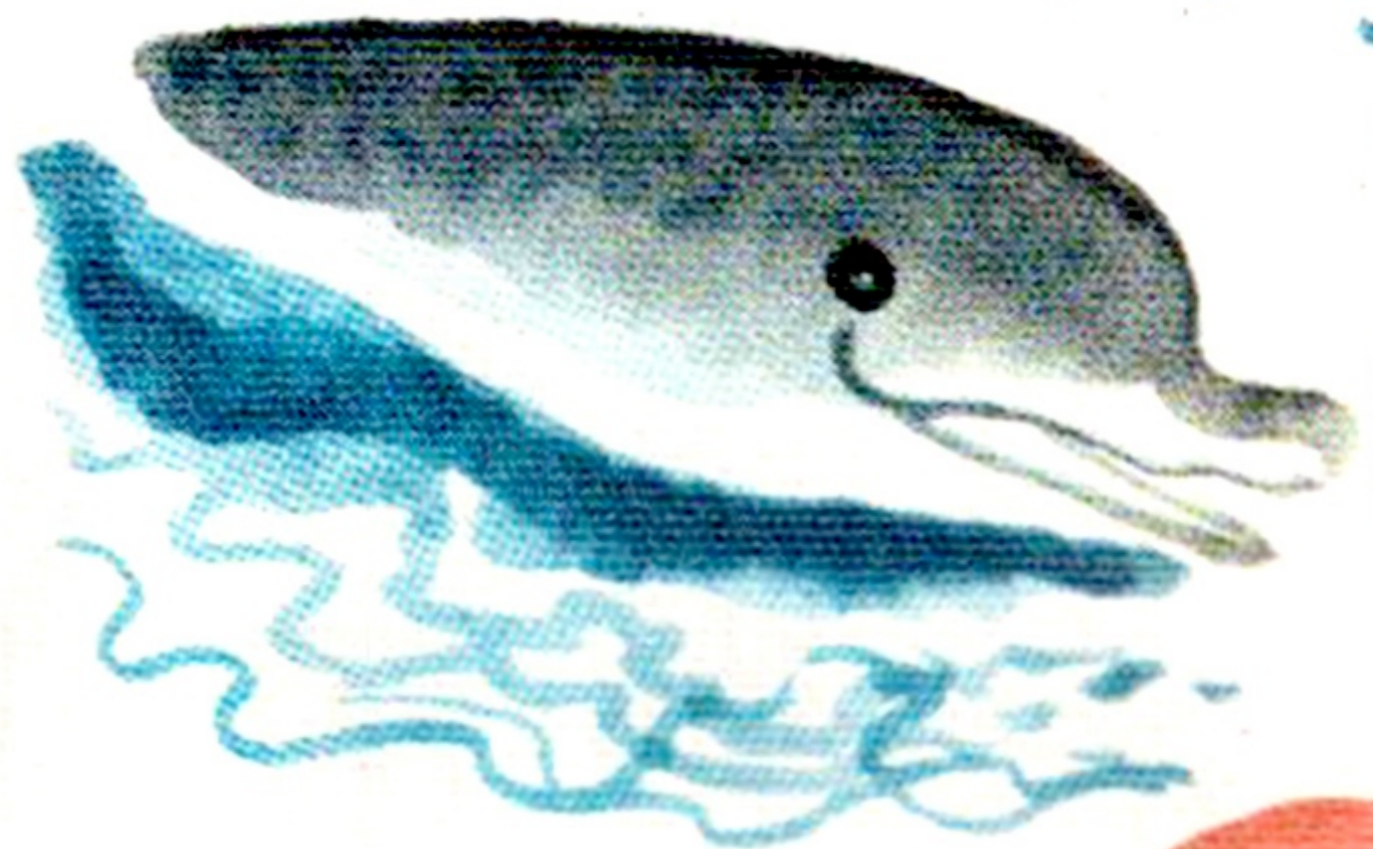
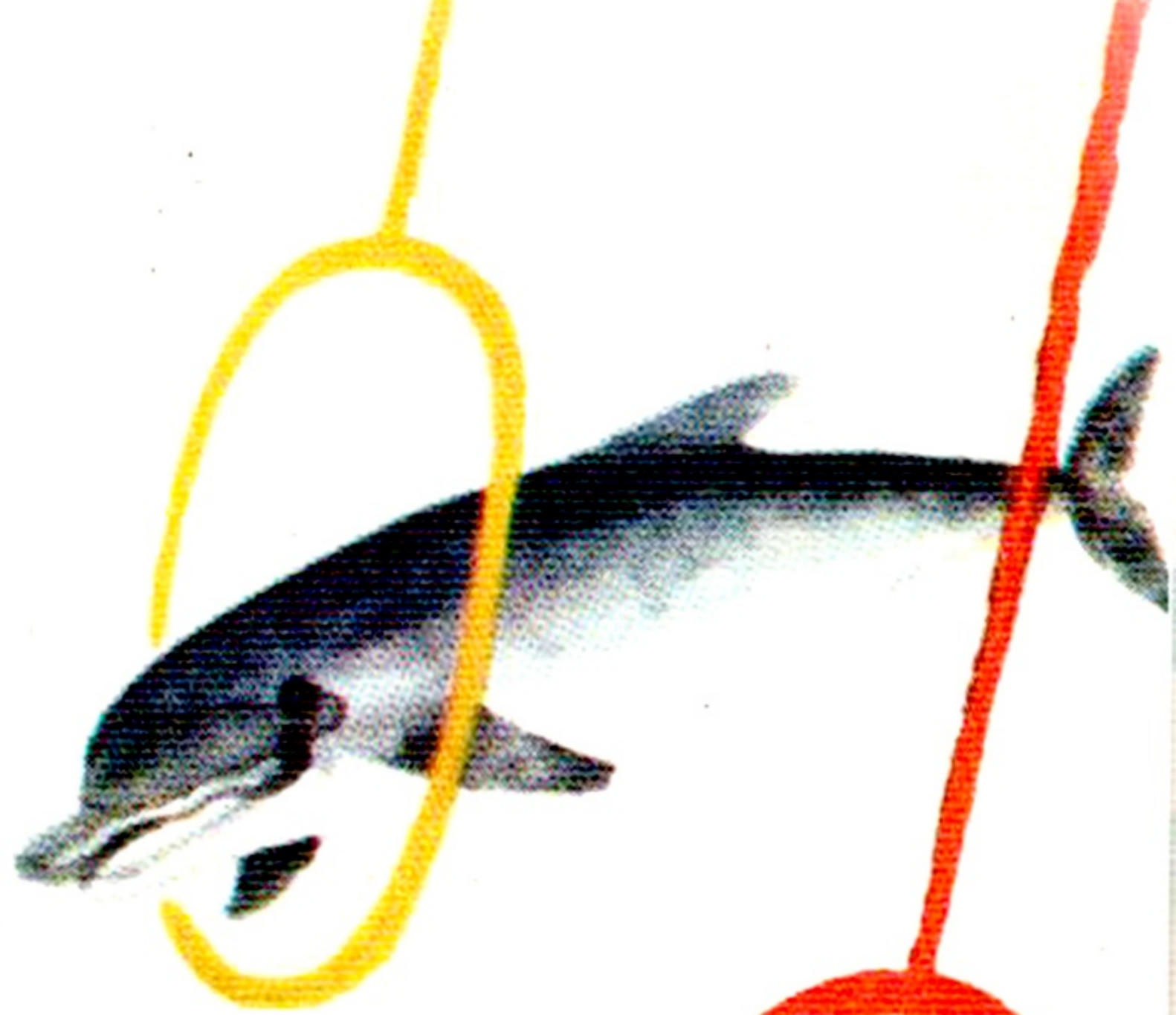
У садочку зранку
Чути пташки свист —
Там безперестанку
Тне співак-артист.

Гра шпакова надить
Серце малюка.
Та Сосо не втямить:
Як це — без свистка?!

ДЕЛЬФІНИ

Фільм знімався на Чорнім морі,
Де шугають хвилі скорі.
Фільм знімався про дельфінів,
Науковий, кращий з фільмів.
Ці дельфіни — справжнє диво.
Грають весело, правдиво.
Поринають, виринають.
Лиш погляньте — сальто навіть!
За м'ячем спішать охоче.
Кінокамера стрекоче.
Режисер, маестро сивий,
Примовляє: — О, які ви!
Правду кажуть, вірні друзі!
Досконалість в кожному русі.
В бистрих вічках — розум, ласка,
Глибини морської казка...
Ось дельфін з кумедним писком
Хвилю порухом розбризкав.
Наче райдуга, на глісер
Полетів солоний бісер.
Оператор, хлопець бравий
І в вогонь — заради справи!
Відзнімає кадри смілі
Край самісінької хвилі.
Аж за борт краєчком чуба.
Акробат, дивитись любо!
Труд мистецький, шани вартий.
На вустах у хлопця жарти:
— Не лінуйтеся, дельфіни,—
Людство жде кінокартини...
Витинайте вправи хитрі
І у морі, і в повітрі!
А дельфіни хором, дружно:
— Хоч буває нам сутужно,
Для мистецтва ми не проти
Всі стихії побороти!
Раптом — хто це воду оре?

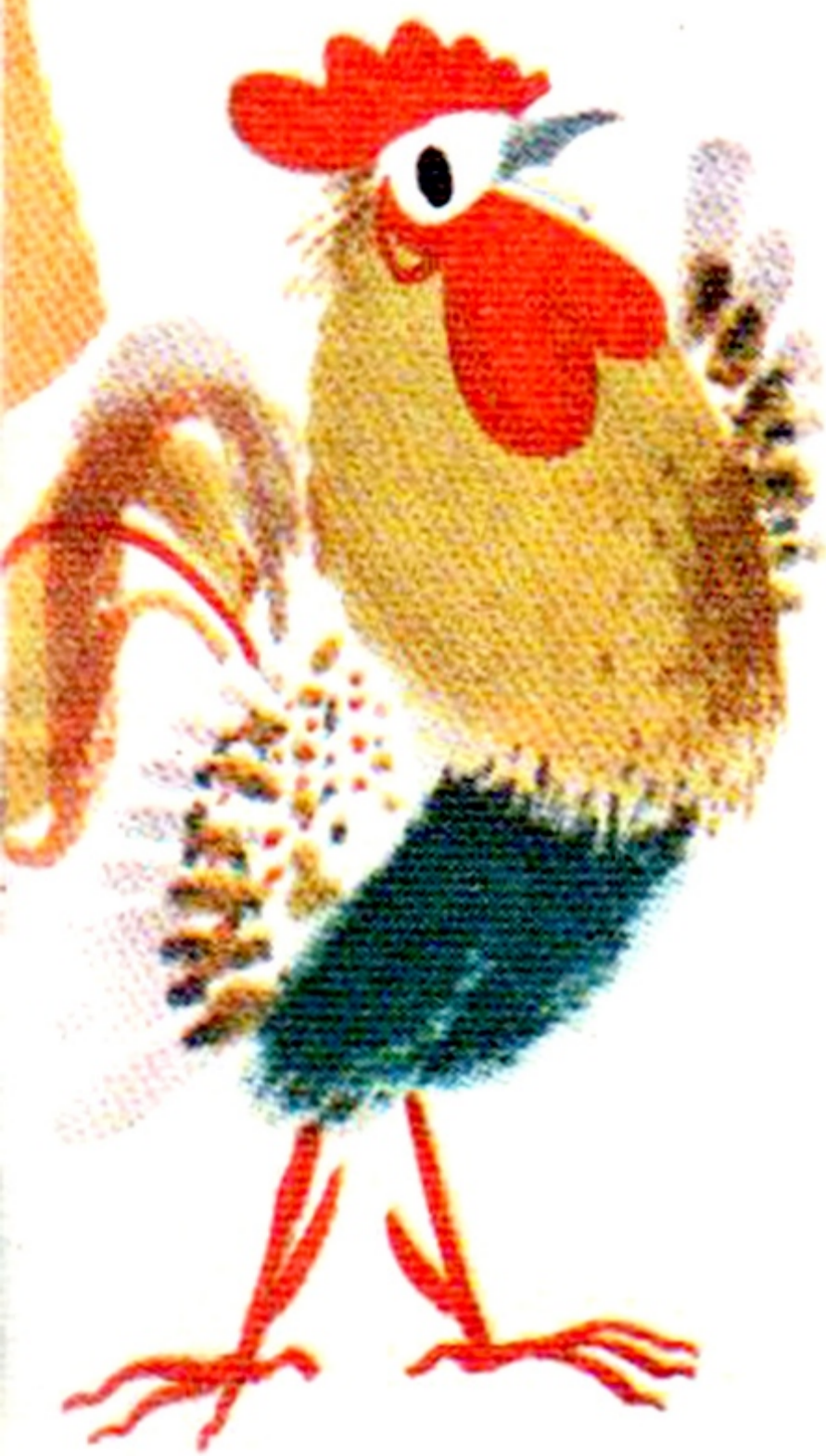

Оператор з борту — в море!
Поковзнувся, випав, тоне,
В роті щось гірке, солоне.
Не навчився змалку плавати,
Він боявся корита навіть...
Лиш два слова:— Хлопці, гину!
І в морську зануривсь піну.
Лиш пустив він першу бульку —
Під боками стало мулько.
Два дельфіни міцно стисли
Понесли, неначе в кріслі.
Сонце в небі. Синя чайка.
Навкруги дельфінів зграйка.
На шорсткій широкій спині
Зручно й затишно людині.
Плескіт, шум. Дельфіни раді.
Плавний рух, як на параді.
Вгору носики, мов стріли.
Ось і берег. Люди стріли.
Всі радіють. Та одначе
Оператор ледь не плаче:
— Лихо! Втратив я нагоду
Цю увічнити пригоду!
Але з глісера верткого
Режисер гукнув до нього:
— Не журись! Коли ти випав
Страх мене недовго тіпав.
Рятівного взяв я круга.
Але, бачу, тягнуть друга.
Я за камеру. Знімаю!
Дива ж більшого немає.
Не зазнав ти, друже, горя,
Бо надійні діти моря.
З фільму нашого радіти
Будуть всі — дорослі й діти!

КОНЦЕРТ У КУРНИКУ

— Ко-ко-ко! Ку-ка-рі-ку! —
Де й поділась тиша.
Про концерт у курнику
Аж кричить афіша.
Курка взула чобітки,
Одягла прикраси,
Розповсюджує квитки,
Визирнувши з каси.
Вже немає вільних місць
Ні вгорі, ні в залі.
— Хто ведучий?

— Хто соліст?
Має він медалі?
Двоє півників рояль
Розвернули в муках.
Третій — ніжку на педаль,
Дзьобанув по звуках!

Ось завіса піднялась,
Ось назад упала.
Прозвучало дивне — хрясь!
Вигук: «Все пропало!»
Півник-фокусник яйце
Упустив зненацька.
Як же трапилося це?
Адже діяв хвацько!
П'ять яєць крутив. Аж п'ять!
І тепер в печалі.
— Так не можна виступать! —
Кури закричали. —
Осоромив наш курник,
Будемо одверті!
Хай повчиться, щоб не пік
Раків на концерті.
Знов завіса золота
Полетіла вгору.
Починаються свята
Курячого двору.
Вийшов півень-галаган,
Закотив очиці.
Шитий золотом жупан,
Хвіст, як у жар-птиці.
Хвилювання повен вщедь, —
На тобі, небоже! —
Слова звичного «концерт»
Пригадать не може.

Починаємо... — Й затих,
Аж борідка впріла.
Пролунав у залі сміх,
Аплодують крила.

— Починаймо ж... Не шуміть,
Не поріть гарячку...
Зупинись, прекрасна мить,
Слухайте співачку!
Вийшла курочка ряба,
Забарилась трішки.
І хоч духом не слаба,
Затремтіли ніжки.
Та рішуче підвела
Оченята-перли
І такої повела,
Аж усі завмерли.

П'ять солістів! Після них —
Стародавні співи.
Потім пандурі * гучних
Струни-переливи.
Танцювали лебедів
Півні-танцюристи.
З перших чулося рядів:
— Оперні артисти!
В курнику талантів віз,
Є кого вітати.
Хто ж дістане перший приз,
Хто лауреати?

В даліні виднівся ліс,
Зеленава смужка.
Проживав там хитрий лис,
Два гостренькі вушка.
Чує — свято в курнику,
Стільки сміху, крику.
Він підповз і нашвидку
Крикнув: «Ку-ку-рі-ку!»
Я з сусіднього села
Музикант завзятий...
Не вчиню вам, кури, зла...
Хочу участь взяти...

* Пандурі — грузинський музичний інструмент.

Я — співак, відомий скрізь.
Я віддамся смерті,
Якщо нині перший приз
Не візьму в концерті...
Кури: «Згода! Ко-ко-ко!»
Піднялась завіса...
Та у дверях пес Рябко
Налетів на лиса.
Заходивсь тягати за хвіст,
По ділах тортури.
— Упіймався лис-артист! —
Веселились кури.

Лис тікав аж за узвіз,
Сором хижаків!
А за пильність
Перший приз
Вручено Рябкові.

ОХОРОНЕЦЬ ГОРОДІВ

Біг їжак, шукав доріжку,
Де трава ховає мишку.
Та під кущиком, за лісом
Він зненацька стрівся з лисом.
Не злякавсь їжак нітрохи.
Лис — назустріч: «Кахи-охи!
Та невже голками вшквариш? —
Отакий ти друг-товариш!»
Їжачок йому з-під лоба:
— Знаєм, що ти за особа!
Розпластався лис, аж плаче:
— Скривдив ти мене, їжаче!
Залишив без їжі на ніч...
Ти не звір, а злий поганич!
Лис — до лісу, клопіт в нього.
В їжака своя дорога.
Враз назустріч вовк ікластий.
Підступає, каже: «Здрастуй!
Де ж ти бігав, славний муже?
По тобі я скучив дуже!»
Їжачок сказав: «Вовчисько!
Не підсовуй носа близько.
Голочок у мене стачить,
Щоб за зло тобі віддячить.»
Бачить вовк, нема обіду,
Мчить по заячому сліду.
Їжачок — в долину, й лугом,
Щоб з новим не стрітись другом.
Але ось ведмідь-бурмило.
Над узліссям прогриміло:
— Ой, ганьба, звірята любі! —
Знов їжак в колючій шубі!
Скинь її, провітри, брате,
Хто посміє відібрати?
— Гей, ведмедю гонористий,
Краще б меду вам поїсти!
Відійдіть-но! Я не вулик.

Повертайте в свій завулок.
Поколовсь ведмідь і — дьору.
Їжачок вперед бадьоро.
Раптом бачить — хлопчик Гела,
З тих країв, де гарні села.
Колючки, що жалить звикли,
Враз пом'якшали, мов зникли.
Знав їжак і вдячно вірив,
Що хлопчина любить звірів.

— Ти куди мандруєш, Гело?
Чом ти пішки, не на вело?
— Скрізь шукав тебе, їжаче.
По городах лихо скаче!
Рятувать городи мусим,
Бо жуки напали, гусінь.
Щоб дала плодів земля нам,—
Допоможемо селянам!
Їжачок сказав привітно:
— Шкідники зазнались, видно!
Все відкласти, все покинуть,
Коли десь городи гинуть!
І помчали наші друзі
По стежині в кукурудзі,
Через поле, через грядки,
Де чинились безпорядки.
Скрізь комахи сунуть грізно,
Рятувать, однак, не пізно.
Хоч жучиська жмуть полками —
Рубежі за їжаками!
Шкідників побитих — гори.
Визрівайте, помідори!
Огірки, редис, капуста!
Кабачки, вкладайтесь густо.

Слава мужнім охоронцям
Того плоду, що під сонцем!
Гілочкам, листкам, суцвіттям!
Їжакам, птахам і дітям!

УПЕРТЕ ГУСЕНЯ

Гуска-мама проживала
при ставочку край села.
І було у гуски-мами
сім веселих гусенят.

Шість із них були строкаті,
сьоме — біле наче сніг.
— Мабуть, хворе це малятко! —
тільки й чулось од усіх.

Та його брати і сестри
мов не чули слів отих,
бо малого тільки впертість
вирізняла поміж них.

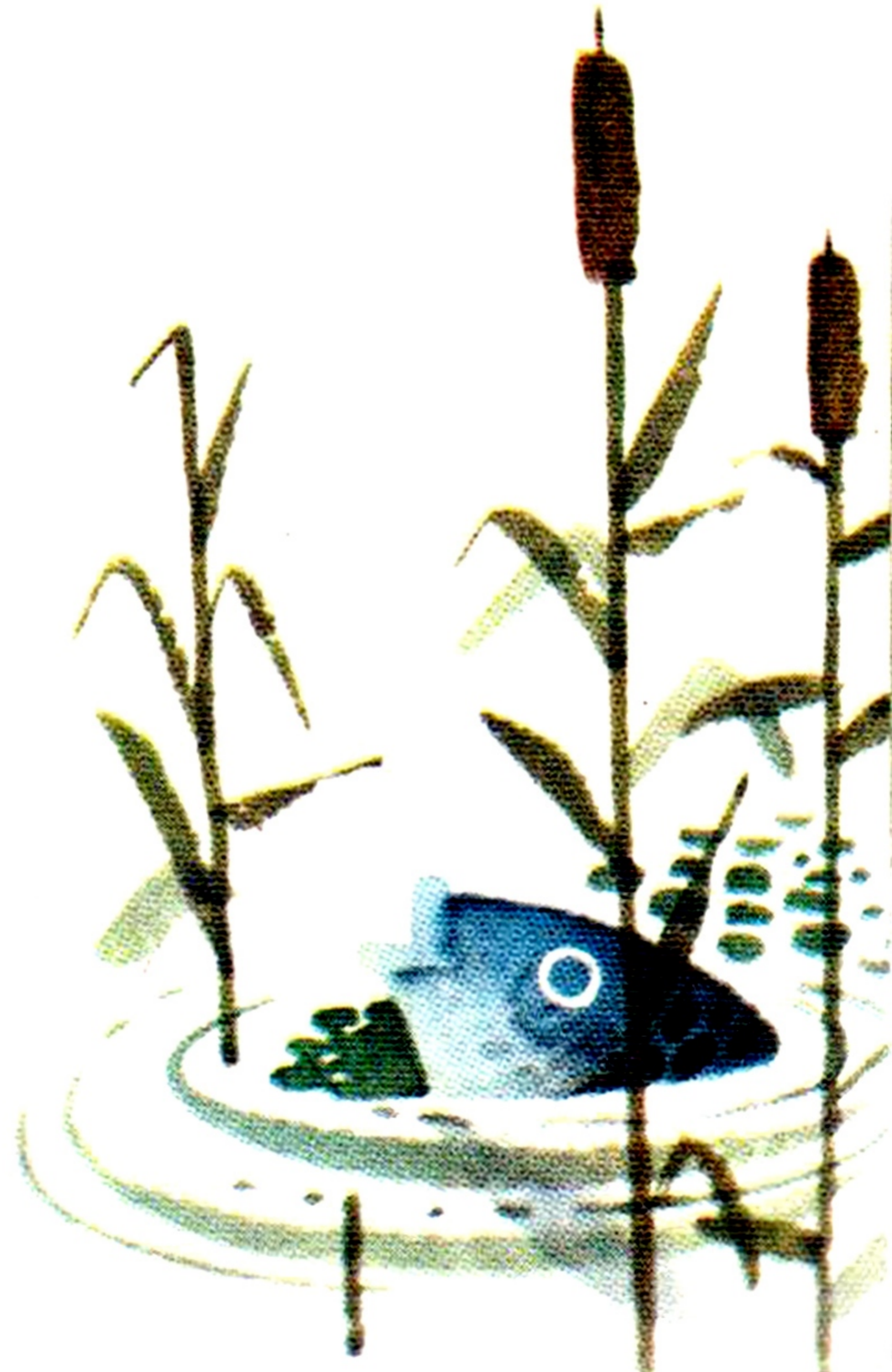
— Я літати хочу, мамо!
Нащо ж крила в мене є?!
Понад горами й полями
тіло хай несуть моє! —

І коли брати і сестри
мовчки паслися в траві,
білий братик їм уперто
лиш про небо говорив.

То орлом хотів він бути,
то — мов сокіл в вишині.
— Ні про що не хочу й чути —
лиш політ давай мені!..

Якось біле гусенятко
лебеда почуло в сні:
— Коли хочеш ти літати,
то повір тоді мені.

Мусиш ти щодня й щоночі
тренуватися як слід.
А трудитися не схочеш —
не відправишся в політ.

Є за горами галява,
вирушай туди хутчіш.
Як дістанешся до неї,
то одразу й полетиш...—

Проказав так мудрий лебідь —
і відразу ж полетів...
А маленьке гусенятко
зразу випірнуло з снів.

І на ранок гусенятко
у важку зібралось путь,
тільки й встигло проказати:
— Гей, село, здоровим будь!

Прощавайте, мамо, сестри,
і брати, й земля моя!
Вже не долом — тільки небом
повернусь додому я!..—

Суне й суне гусенятко,
а дорога — без кінця.
і готує для малятка
сто пригод дорога ця.

Подолало першу гору,
зирк — лисиця ген біжить!..
Хоч стомилося маленьке,
та тікає — хоче жить!

Вже ось-ось лисиці паща...
Зараз — все, йому кінець...
Враз про крила пригадало,
як махне — і навпростець!

Через бескед — і за нього...
Де й подівсь лисиці слід...
Знову міряє дорогу
гусеня в манливий світ.

Аж на ранок гусенятка
вовк страшений перестрів...

Довелося знов тікати,
пригадавши силу крил...

То біжить мале, то лине —
ще ж бо крилечка слабкі,
хоч од вовка та лиснці
врятували і такі...

Всіх пригод — не пригадати,
що зазнало гусеня.
Тільки крильця гусеняти
зможуть їх переказать.

Ось нарешті і галява,
та, якою досі снів.
«Але вмю ж я літати!» —
впертий раптом зрозумів.

Тут назустріч — лебідь білий.
— Друже любий, далєбі,
шлях важкий, щоб мати крила,
ти здолав. Хвала тобі!

Що ж, тепер літай сміливо! —
малюкові мовив він,
і малий, немов ракета,
зразу в небо взяв розгін!..

Над галявою три кола
наш малий герой зробив —
і, щасливий — як ніколи,
до родини
полетів!

ЛІС, ПОТІЧОК І ПТАХИ

В лісі-пралісі великім
Пишний кедр стояв велично.
Якось він знічев'я мовив
До маленького потічка:

— Милий зору я людському,
Бо сягаю сині неба.
Ти ж у затінку згубився,
То кому ж твій плюскіт треба?

А потічок з тіні вибіг:
— Гарний, кедре, ти й зелений,
Та краса твоя загине,
Як засохнеш ти без мене...

— Ні і ні! — той кедр бундючно
Загорнувся в хмарку сиву,—
Дощ мені допомагає,
Не від тебе маю силу!..

— Дощ, він добрий, кедре гордий,
Додає й мені наснаги,
Але в засуху хто завжди
Рятував тебе від спраги?

Так вони одне із одним
Сперечались би й донині,
Але тьохнув соловейко
Із гніздечка на шипшині:

— Марна ваша суперечка!
Безцінь, кедре, твоя врода!
для людей пісні пташині —
Ось найбільша насолода!

Зашумів тут кедр пихатий.
Дуб шелеснув, клен вступився.
Всяк себе цинив найвище
І пишався, і гордився.

Задзюрчав і сам потічок,
Аж примовкнув соловейко.
Закувала десь зозуля,
Стукнув дятел веселенько...

І таке знялося в лісі,
Аж позакладало вуха.
Тріск і плюскіт, та нікого
Крім себе, ніхто не слухав.

Всі доводили, кричали,
Хоч від крику в горлі сохне.
Тільки ніч погамувала
Й небо зоряне, високе.

День настав сухий, гарячий.
Сонце в небесах палає.
Кедру нічим продихнути.
Все від спеки знемагає.

Не озветься соловейко,
Дятел стих і ледве дише,

Де й поділася зозуля —
Навкруги смертельна тиша.

Забрели до лісу діти,
Щоб напиться водиці,
Та ніде нема потічка —
Всохли квіти і суниці.

Зжовкло листя і зів'яло,
І дерева, й птаство гине,
Бо учора був потічок,
А тепер нема й краплини!..

— Та хіба ж це ліс? Тут страшно! —
Кажуть діти між собою, —
Геть мерщій ходімо звідси —
Знайдем десь лісок з водою.

Запекло під серцем кедру,
Кожній пташці заболіло,
А з джерельця у потічок
Крапля, мов сльоза скотилась.

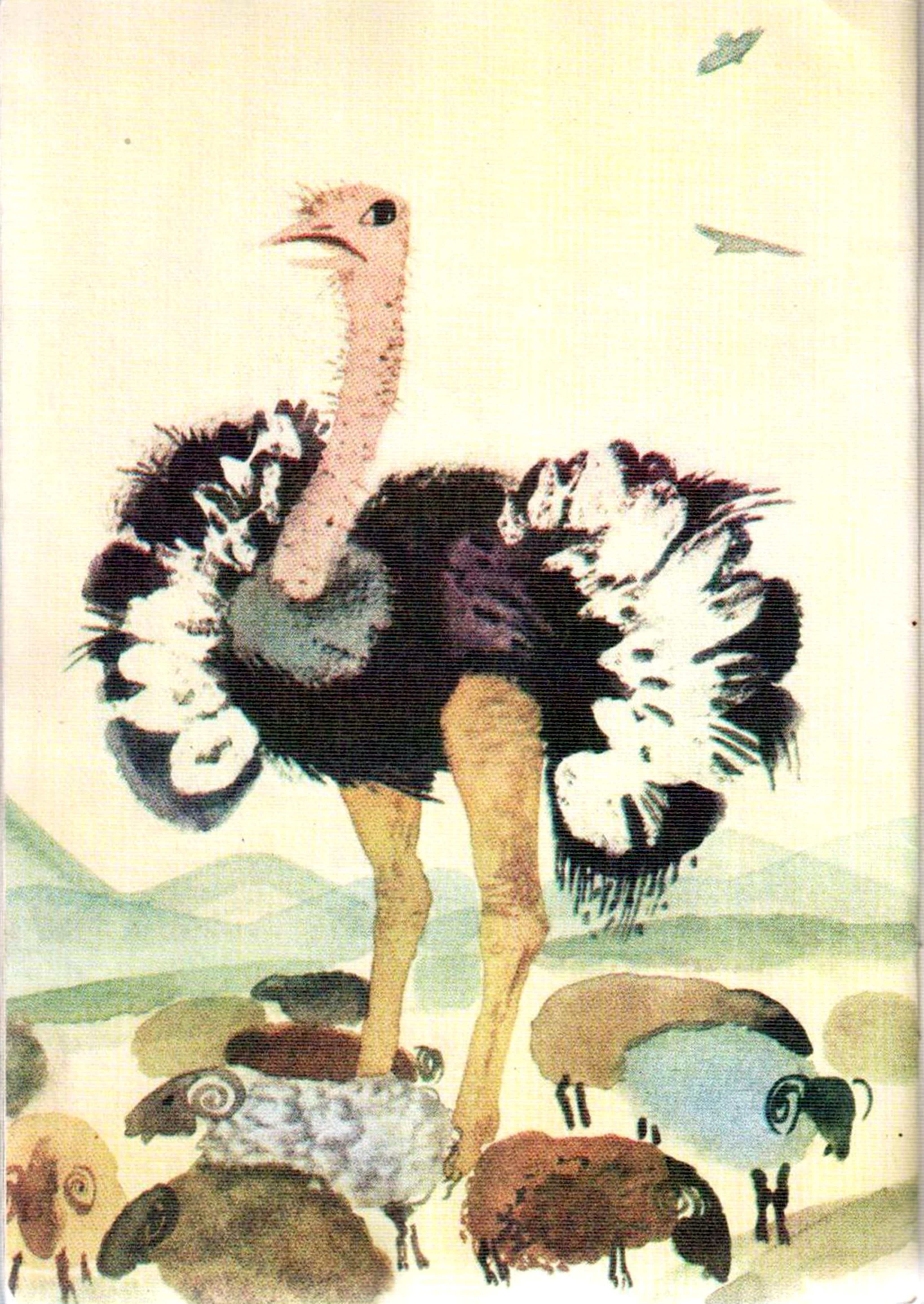
А за нею — друга, третя...
Потекла вода живлюща,
І затьохкав соловейко,
Дятел оченьки розплющив.

Кедр ожив, і вся природа
Вмилась чистою росою...
Миттю страх забули діти,
Зачаровані красою.

Та й побігли до потічка,
Брали воду в холодочку,
Досхочу собі купались,
Грілись, грались на пісочку.

З того часу і донині
Ліс, птахи й потічок — в мирі.
Їх єднає справжня дружба
І стосунки добрі й щирі.

СТРАУС

До Шіракської долини *,
Де всю зиму паслись вівці.
Хай весна красна прилине! —
Грав чабаник на сопілці.

Грав, співав і знов дударив
Після довгих-довгих пауз.
Коли бачить, що в отарі
Неквапливо ходить... страус!

— Страус?! Страус! Де він взявся?
Між овець крокує маршем! —
Наш чабаник здивувався
І побіг шукати старших.

Чабани взяли на глузи:
— Може, бачив ти жирафика?!
Страус? Звідки? Ти ж у Грузії —
Не Австралія й не Африка...

А як глянули уважно —
З дива геть забули все —
Ніби той чабан, поважно
Страус вівці їм пасе!

Птах, мов кінь,
А дзьоб угору!
Впала тінь
На другу гору.
Йде собі.
Ногою дрига,
А нога —
Як та герлига!..

— Я спіймаю! — заповзявся
Тут один пастух ловити.
— Нащо він в отарі здався?!
— У село відправлю дітям.

* Шіракська долина — зимові пасовища у Східній Грузії.

— Ось про що подумай краще:
Діти будуть з ним гуляти
Й кинуть десь напризволяще —
Його треба годувати!

— О, побавляться на славу!
З тиждень їстиме запарку,
Потім зробим добру справу —
Віддамо до зоопарку.

Взяв пастух свою герлигу
І недовго примірявся:
Поміж вівці тихо-тихо
Він до страуса підкрався.

От герлигою вже хоче
Страуса вхопить за ногу,
Але страус враз підскочив
Швидше вітру молодого...

— Гей, коня мені подайте!
— Сам візьми, коли так хочеш!
— Птаха я спіймаю, знайте!
— Ой, дивись, в халепу вскочиш!

Чабани зареготали,
Пастухові прикро стало...

Не чекав пастух такого:
Скільки сорому набрався!..
Скочив на коня прудкого
І за страусом погнався.

«Та не буду я джигітом,
Як тебе я не спіймаю.
Здожену хоч на край світу,—
Бурмотів він,— час я маю!..»

Та куди твоїй машині
Мчався страус по долині.
Справи в пастуха погані —
Програє він у змаганні.

Кінь ухоркався, підбився
І нарешті зупинився.
Зліз пастух з коня додолю,
Сів собі на камінь голий

Та й думками перейнявся,
Що спокою не дають:
«Хоч назад не повертайся,
Хлопці ж просто засміють!..»

Раптом тут, неначе в казці,
Де не взявся вертоліт.
Налетів із-за акацій
Та й за страусом услід.

«Це ж вони стріляти вовка
Прилетіли іздала...
Але ж страус гарний, ловкий!
Не стріляйте! Не стріляй!..»

Кинувся за вертольотом
У тривозі наш пастух.
Він гукає так пілотам —
Ледве переводить дух.

З вертольота щось упало,
Розгорнулась довга сіть.
Мить — і страуса піймали!
Приземлився вертолiт.

— Страус цей у зоопарку
Втік з майданчика свого, —
Кажуть льотчики. — Аж жарко!
Добре, що знайшли його.

Бо посходилися діти
І питають: — Страус де?

Довелось нам червоніти
І шукати цілий день!..

До отари підїжджає
І здаля пастух гукає:

— Хлопці! Страуса спіймав я,
Хоч і мав із ним мороку.
В зоопарк здав, хай гуляє...
Добрий коник мій нівроку!

— Як же ти догнав? — питають
Чабани ловця-невдаху. —
На машині, що літає?
Зблід пастух, немов від страху:

— Вам про вертолiт відомо?!
Кажуть: — Знаємо усе!
Он летить уже додому,
Дітям страуса везе...

Тут пастух їм: — Признаюся,
Не спіймав я диво те...
Прошу, друзі, вас, пробачте!
І не гнівайтесь...

— Пусте!
Славним льотчикам завдячить,
Коли страуса побачить
Завтра тисяча дітей.

ЗМІСТ

ТАМРІКО І НІНІКО.
Переклад А. Костецького

3

ПОСПІХ.

Переклад В. Лучука

4

СНІГ НА ПОЇЗДАХ.

Переклад Д. Шупти

5

СІВБА.

Переклад А. Костецького

5

КОЛЬОРОВІ КАМІНЦІ.

Переклад А. Костецького

6

ШПАК.

Переклад В. Лучука

6

ДЕЛЬФІНИ.

Переклад Б. Чалого

7

КОНЦЕРТ У КУРНИКУ.

Переклад Б. Чалого

10

ОХОРОНЕЦЬ ГОРОДІВ.

Переклад Б. Чалого

12

УПЕРТЕ ГУСЕНЯ.

Переклад А. Костецького

15

ЛІС, ПОТІЧОК І ПТАХИ.

Переклад В. Довжика

18

СТРАУС.

Переклад В. Довжика

21

20 к.

Литературно-художественное издание

Табатадзе Александр Алексеевич
О ДЕЛЬФИНАХ
И ДРУГИХ ВЕСЕЛЫХ ПРИКЛЮЧЕНИЯХ

Стихотворения

(На украинском языке)

Для младшего школьного возраста

Перевод с грузинского

Художник

Ольга Анатольевна Гурина

Киев «Веселка»

Редактор В. М. Дмитренко

Художний редактор К. І. Сулима

Технічні редактори С. І. Павлюк, Л. К. Скрипченко

Коректор Ф. Н. Резник

Информ. бланк № 4298

Здано на виробництво 12.03.87. Підписано до друку 25.06.87. Формат 70×100/16. Папір офсетний № 1. Гарнітура літературна. Друк офсетний. Умовн. друк. арк. 1,95. Умовн. фарб.-відб. 8,6. Обл.-вид. арк. 2,48. Тираж 108 000 пр. Зам. 7-828. Ціна 20 к.

Ордена Дружби народів видавництво «Веселка», 252655, Київ, МСП, Мельникова, 63.

Київська нотна фабрика, 252655, Київ, МСП, Фрунзе, 51-а

Т 4803010200—201
М206(04)—87

195.87.

С Видавництво «Веселка», 1987.
склад, переклад українською мовою,
ілюстрації